

TIZ ÉVES A COUNCIL ON LIBRARY RESOURCES

* Annual Report, 10. For the year ended June 30, 1966. Council on Library Resources. Washington, 1967. 128 p.

10th
ANNUAL REPORT
for the year ended June 30, 1966

COUNCIL ON LIBRARY RESOURCES INC.

1028 Connecticut Avenue, N.W., Washington, D. C. 20036

Fennállásának tizedik évfordulóját ülte 1966-ban a Council on Library Resources. A Tanács 1966. június 30-ával záruló tizedik évi jelentésében az elnöki tisztet kezdettől fogva betöltő Verner W. Clapp röviden felidézi az olvasó emlékezetébe az intézmény alapításának körülményeit.

1956-ban a Ford Alapítvány öt millió dolláros segínyt adott a Tanács életrehívása céljából, öt év időtartamára. A segély rendeltetését az Alapítvány ebben foglalta össze:

"Általában a könyvtárak, de különösen a tudományos könyvtárak támogatása, felmerülő problémáik megoldásában; új technikai eljárások és módszerek terén való kutatás, ilyenek kialakítása és bemutatása; az ezen a területen nyert eredmények minden eszközzel való terjesztése; egyéb intézmények és személyek segítelye-

zése hasonló célok elérésére; a könyvtári állományok és szolgáltatások kialakítására irányuló törekvések irányítása és összhangba hozása; az amerikai és a külföldi könyvtárak és levéltárak kapcsolatának megjavítása."

* A Könyvtártudományi Szakönyvtárban P 25 szám alatt található.

1960-ban az Alapítvány újabb nyolc millió dollárt szavazott meg a Tanács működésének 7-10 évvel való meghosszabbítására. Az eddigi célkitűzésen felül most már azt is feladatává tette, hogy figyelmét a gépi tárolás és visszakeresés területére összpontosítsa; ebből a célból olyan laboratóriumot vagy kutató központot állítson fel, amelyik tudományos szakszemélyzet tevékenységére támaszkodva működik.

A Tanács 13 tagból álló testülete - a fenti célok szemelőtt tartásával - az intézmény programját a következő elvi alapokon állva alakította ki:

Nem egyes könyvtárak helyi jellegű (pl. épület) problémáinak nagy összeget kitevő megoldásmódjait támogatja, hanem sok könyvtárnak, vagy általában a könyvtárak működését segíti elő; a bibliográfiai szolgáltatások terén is új technikai eljárások kialakítását (pl. az Index Medicus gépesítése), vagy általános érdeklődésre számot tartó nagy állományok széleskörű igénybe vételét (National Union Catalog of Manuscript Collection) mozdítja elő; nem milliókat felemésztő gépi berendezések kialakítására köt szerződést a számítógépgyártó vállalatokkal, hanem ezen a területen is az ismeretanyagtárolás és visszakeresés problémáinak alapjaira irányítja a figyelmet, nevezetesen a katalogizálás, a katalógus-felhasználás és a dokumentumok fizikai hozzáférhetőségének megjavítására.

A tíz év alatt a Tanács összesen 346 segílyt folyósított, illetve szerződéses megbízást adott ki, összesen 8,5 millió dollár összegben. Ez évenként átlagosan 35 segílyt jelent, egyenként kb. 25 000 dolláros keretben. A Jelentés melléklete ezeknek a segílyeknek, illetve szerződéses megbízásoknak jegyzékét tartalmazza, feltüntetve a velük kapcsolatban közzétett jelentések, folyóiratcikkek, illetve könyvek bibliográfiai adatait is.

A decennium utolsó, tehát 1965. július 1- 1966. június 30-ig terjedő évről a Jelentés - az utóbbi évek gyakorlatának megfelelően - három témakör csoportosításban számol be.

I. Bibliográfiai apparátus és technikák. (A keresett könyv azonosítására, valamint helyének megjelölésére szolgáló eszközök és eljárások.)

a) Régebben kiadott megbízások alapján folyó fontosabb tervek befejezése:

Az Union List of Serials in Libraries of the United States and Canada (Az Amerikai Egyesült Államok és Kanada könyvtáraiban lévő folyóiratok központi címjegyzéke). Az első kiadás 1927-ben jelent meg, 1580 oldal terjedelemben; ebben 75 000 periodikum szerepelt 225 nagyobb Észak-Amerikai könyvtárból. A második kiadás (1943) már 3065 oldalnyi terjedelemben 115 000 periodikum címét tartalmazta, 650 könyvtárból. Az 1965-ben közzétett

harmadik kiadás öt főlő-kötetben, 4649 oldal terjedelemben 156 499 címet foglal jegyzékbe, 956 könyvtárból. Ennek a legutóbbi kiadásnak kurrens kiegészítését - minden valószínűség szerint - a Kongresszusi Könyvtár "New Serial Titles" c. orgánuma fogja biztosítani.

A National Union Catalog (Országos Központi Katalógus) 1956-tól fogva - mintegy 500 amerikai tudományos könyvtár közreműködésével - teszi közzé az új beszerzéseket. Az 1956 előtti anyag csak cédula-katalógus formájában áll a Kongresszusi Könyvtárban a kutatók rendelkezésére. A Tanács megbízásából az International Business Machines Corporation megvizsgálta, miként lehetne a kb. 12,5 millió cédulát számítógép által való feldolgozás céljából géppel való olvasásra átalakítani. A benyújtott jelentés szerint az ehhez szükséges művelet sorcimenként 35,31-41,7 centre, összesen tehát 4,4-5,2 millió dollárra rugna. Az Anglo-American Cataloguing Rules (1) (Angol-amerikai katalógizálási szabályzat) kiadásának előkészítő munkálatait az ALA befejezte.

A Code international de catalogage de musique (Nemzetközi zenemű-katalógizálási szabályzat) 3. köteteként meg fog jelenni az amerikai Music Library Association által elkészített Rules for full cataloging of music (Zeneművek teljes katalógizálási szabályzata.)

A World Bibliography of Bibliographies negyedik kiadásának - változatlanul Dr. Theodore Besterman szerkesztésében - közzététele. (2)

W. R. Nugent: The mechanization of the filing rules for the dictionary catalogs of the Library of Congress (Jelentés a besorolási szabályok gépesítésre való alkalmassá tevéséről) közzététele.

b) Új tervek:

A MARC (Machine Readable Catalog - Géppel Olvasható Katalógus) -terv keresztülvihetőségére vonatkozó Kongresszusi Könyvtári vizsgálatok. Ez a Kongresszusi Könyvtár gépesítési tervének egy újabb szakasza. (Az első: a számítógép alkalmassá tévése minden betűtípussal való nyomtatásra; a második: olyan számítógép-program kialakítása, amelyik a betáplált bibliográfiai adatokat más-más alakban tudja kinyomtatni.)

A bibliográfiai adatok gépi olvasásra való alkalmassá tévése költségeinek megállapítása. (Michigan State University.)

Az írott szöveg optikai letapogatásra való alkalmassá tévéésének kivizs-

(1) Időközben - a londoni Library Association és a KMK között lévő kiadvány-csere-kapcsolat keretében a kiadvány megérkezett a Könyvtártudományi Szakkönyvtárba. (4-2872 számon található).

(2) A Könyvtártudományi Szakkönyvtárban 4-2562 számon található.

gálása, (Los Angeles County Public Library.)

A New York Public Library 1890-es évekkel induló katalógusa (1963-ban 7,8 millió cédulával) legmegfelelőbb felújítási eljárásának kialakítása.

Uj "állami központi katalógus" kialakításának módja. (Mississippi State.)

Számítógép-vezérelte fényeszedési eljárás kialakítása (National Bureau of Standards.)

Gyarapítási jegyzékek összeállítása az általános, valamint jogtudományi főiskolák számára.)

Katalogizálási szabályok összeállítása az urdu, pusto és panjabi nyelven irt művekben, (Columbia University.)

A Tizedes Osztályozás külföldi alkalmazásának felmérése, 21 országban végzett adatszerzés alapján.

II. A dokumentum kézbevételeének lehetővé tétele. (Eredeti alakjában, vagy valamilyen más, elfogadható formában).

Az International Council on Archives (Nemzetközi Levéltári Tanács) 1965 júniusi, Washingtonban tartott rendkívüli kongresszusának megrendezése. Az 52 ország 438 delegátusának, illetve megfigyelőjének részvételével lefolyó kongresszus ajánlásokat fogadott el a levéltárak szabadabb elvű és szélesebb körű kihasználására.

A könyvtári anyag optimális tárolási feltételeinek kikísérletezése. (W. J. Barrow Research Laboratory.) Az eddig végzett vizsgálatok tárgya: a rongyból és farostból készült papir minősége közötti különbség; az alacsony hőmérséklet hatása a papir szakító szilárdságára; a "tökéletes" könyvkötés, azaz a lapoknak ragasztó anyaggal való rögzítése, a kötés- oldal **merginális** részén.

A könyvtárak közötti "telefacsimile-kapcsolat" megvalósításának lehetőségei a Xerox Magnavox berendezés alkalmazásával. (University of Nevada egymástól távolos campus-ai között végzett kísérlet.)

Erősen kisebbitett mikronyomatok és hozzávaló olvasóberendezés kialakítása (University of California). A 105x148,75 mm szabvány méretű filmcsíkok 60 mikroképet tartalmaznak.

A Guide to microreproduction equipment, 1959. (Mikromásoló berendezések utmutatója) c. kiadvány kiegészítése a külföldi piacokon árusított berendezések ismertetésével.

Mikroformátumu folyóirat kialakítása. A Wildlife Disease (Vadállat-betegségek) c. folyóirat 3x5 hüv. méretű mikrofilmlapon jelenik meg. Egy-egy kártya 40 két-hasábos gépelt szövegoldalt tartalmaz. A kísérlet alatt a folyóirat 46 számát tették közzé. Az International Microfilm Journal of Legal

Medicine (Nemzetközi Törvényszéki Orvostudományi Mikrofilm-Folyóirat c. orgánum ennek mintájára jelenik meg,

III. A dokumentum hozzáférhetőségét biztosító adminisztratív jellegű tevékenység. (Épület-berendezés, tervezés, könyvtárosképzés, költségvetés stb.)

Keyes D. Metcalf: Planning academic and research library buildings. (Főiskolai és tudományos könyvtárépületek tervezése) c. mű kiadása.

Az ALA keretében működő Library Technology Project (1967-től "Program") létrehozása. A LTP tájékoztató központ szerepét tölti be a könyvtári berendezések, felszerelések, rendszerek területén. - Library Technology Reports címen előfizetéses tájékoztató-szolgáltatást tesz közzé. - W. R. Hawken szerkesztésében a dokumentummásolás kézikönyvét készíti sajtó alá. - Ezen kívül háromkötetes kézikönyv közzétételét is elhatározta könyvek és egyéb könyvtári anyag gondozásáról és restaurálásáról. - Kivizsgálta: melyik az a legmegfelelőbb alaku és nagyságu betűtípus, amely a gyengelátásu egyéneknek legjobban megfelel. Automatikus könyvkölcsönzés-regisztráló berendezés egyes típusait a 18 féle tizenöt fiókos katalógus-szekrény alkalmasságát és tartósságát is kivizsgálta.

A könyvtárstatisztika nemzetközi szabványosításának előkészítésére az American Standards Association, az Unesco és a FID bevonásával 1966 májusában konferenciát tartottak.

A könyvtári munka szabványosításának előmozdítása az American Standards Association (Amerikai Szabványügyi Szövetség) könyvtárügyi és dokumentációs bizottsága 15 albizottsága útján.

A Kongresszusi Könyvtárban székelő Federal Library Committee (Szövetségi Könyvtári Bizottság) a három nemzeti könyvtár (Kongresszusi Könyvtár, Országos Orvostudományi Könyvtár, és Országos Mezőgazdasági Könyvtár) és kilenc minisztériumi könyvtár munkájának összehangolása céljából létesült 1965-ben. Ennek a titkársága főként a Tanács segélyéből fedezi kiadásait.

Az ALA 1956-ban közzétett kiadványa, a "Public Library Service: a Guide to Evaluation with Minimum Standards (Közművelődési könyvtárügy. Vezérfonal minimális szabványokkal való kiértékelésre) többek között azt a megállapítást tartalmazza, hogy legalább kb. 250 000 főnyi lakosság kell megfelelő könyvtári szolgáltatások biztosításához. Ennek nyomán az elmúlt tíz év alatt több mint 1250 könyvtári hálózat alakult ki szerte az országba. Most az ALA - a Tanács megbízásából - mintegy ezer hálózat tevékenységének összehasonlító elemzése révén azt vizsgálja, milyen tipikus hiányok, fogyatékoságok, illet-

ve eredmények, teljesítmények tapasztalhatók szolgáltatásuk terén. A vizsgálat eredményét jelentésben teszik majd közzé.

A New York Metropolitan Reference and Research Library Agency (New York Város Felvilágosító és Tudományos Könyvtári Irodája) abból a célból létesült, hogy "New York város területén megjavítsa a felvilágosító és tudományos könyvtári szolgáltatásokat, a meglévő állományok létesítése útján." A Tanács az Iroda munkájának megkezdését - a könyvtári együttműködés lehetőségeinek tanulmányozásával - segíti elő segélyével.

A fenti három csoporton felül az évi jelentés még egy negyedik témakör területén folyó munkáról is beszámol.

IV. Távlati tervezés cím alatt.

Ritkán fordul elő, hogy a várostervezés nem a város tervel alapján készül; a könyvtári szolgáltatások megtervezésénél ez még ritkább eset. Ezért aztán, amikor a Tanácshoz fordultak szerény segély jóváhagyásáért, amelynek célja a könyvtári szolgáltatás lehetőségeinek tanulmányozása volt egy olyan közösség számára, amely még tervezés alatt áll, jó alkalom kínálkozott annak megállapítására, hogy mit lehetne megtervezni abban az esetben, amikor még nincsenek bénító kötelékek.

A szóbanforgó közösség Columbia volt. A tervek szerint Columbia egy városközpontból és azt bolygóként körülvevő falvak csoportjából fog állni. Az igénybevett összterület Howard County Marylandben, féluton Washington és Baltimore között, 22 1/2 négyzetmérföld lesz. Columbia lakossága előreláthatólag 1980-ra kb. 110-150 000-re fog nőni. A lakosság 20 000 lakást és egyéb települési egységeket vesz igénybe. Columbia tervezői (Community Research and Development Inc. = Közösség Kutató és Fejlesztő Társulat), a Howard County Library megbízottjai és a megbízottak által kinevezett tanácsadó bizottság, amelynek feje Nettie Taylor, a Maryland Állami Könyvtárfejlesztési igazgató, felvetették a problémát, hogy milyen fajta könyvtári szolgáltatásokat kellene tervezni Columbia számára.

A kérdést átadták egy csoportnak. Vezetője a Pittsburghi Egyetemről C. Walter Stone, aki 3 munkatársával (Dr. Richard Darlin, Dr. Harold Goldstein és Dr. Philipp Lewis) olyan jelentést készített, amely a könyvtárak rendszerét, az állomány, az épületek problémáit, beleágyazta egy átfogó, a hírközlő rendszerek különféleségéből adódóan komplex közlési rendszerbe; itt igen erős hangsúlyt kaptak mind az "audió", mind a "vizuális" elemek. Ezek a szolgáltatások nem csak az egymással összekötésbe álló könyvtárak és iskolák számára hozzáférhetőek, hanem az otthonok és más kö-

zösségi egységek számára is. A szolgáltatások egy része ingyenes, míg más része előfizetéses. A közlési rendszer igazgatói testület ellenőrzése alatt állana, amelynek egyes tagjai képviselnék az oktatási, kulturális vagy gazdasági közösségeket és amelyeket szakszemélyzet irányítana.

A tervezett szolgáltatásokból néhány szokatlan következmény adódna. Például az iskolai és közművelődési könyvtári szolgáltatás és személyzet közös irányítása alatt állna, az egyes berendezéseken mindkét típusu könyvtár osztozna. Ahogyan a jelentésben írják: "A falusi könyvtár valójában sem iskolai sem pedig közművelődési könyvtár, hanem a könyvtárnak egy új típusa, újszerű irányítás alatt, amely a teljes falusi lakosság igényeit, akár az iskolában, akár azon kívül, ki tudná elégíteni".

A különböző technológiai specialitásokra vonatkozóan a jelentés megjegyzi, hogy az egyes alkotó elemeket külön kipróbálták és ki is kísérletezték. Columbiában ezek a rendszerek egy egészet alkotnának.

A Council on National Library Association (Országos Könyvtári Szövetségek Tanácsa) mintegy 13 országos szervezet tevékenységének összehangolását végzi. További munkásságát teszi lehetővé a Council on Library Resources kisösszegű segélyével.

A FID 1965 októberében Washingtonban tartott kongresszusának költségeihez a Tanács is hozzájárult.